

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

התעללות והזנחה ילדים - 3033

תאריך עדכון אחרון 18-01-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפט ההוראה: עברית

מקום: עין כרם

מורה אחראי על הקורס (רכז): עו"ד עפרה בן מאיר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: ofrabm@haruv.org.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיום מראש

מורים הקורס:

תאור כללי של הקורס:

התחום של התעללות בילדים הפתח לאורך השנים וידע שוניים מרוחיקי לכת. ההבנה כי ילדים בסיכון אינם מייעוט וכי מדובר בתופעה רחבה יותר מאשר מושג מקובל לחשוב בעבר, הובילה לפיתוח כל אבחון וטיפול, כמו גם לשוני חקיקתי נרחב. הקורס יתמקד בהכרת ההתפתחות ההיסטורית של מעמדם וזכויותיהם של ילדים נגעי התעללות והזנחה, הן במישור הסוציאלי והן במישור המשפטי. דגש מיוחד ינתן לקטגוריות ההתעללות השונות ולדרכי הזיהוי וה איתור של ילדים בסיכון.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא לאפשר לתלמידים חשיפה ראשונית לעולם הטיפול והמשפט הסובב את הילדים בסיכון בישראל. דגש מיוחד ינתן להבנת זכויות הילד, סוגיה ההתעללות השונות, דרכי הזיהוי וה איתור של ילדים בסיכון והמענים המתפתחים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. הבנה בסיסית של זכויות הילד העיקריות
2. הכרת סוגיה ההתעללות השונות
3. הכרת המענים הטיפוליים והמשפטיים לילדים בסיכון
4. הכרת דרכי ההתמודדות עם התופעה: איתור, זיהוי ומינעה

דרישות נוכחות (%):

100

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית

רשימת נושאים / תוכנית הלימודים בקורס:

- מבוא לתופעת ההתעללות בילדים.
- תאוריות של ילדים וזכויות הילד.
- חשיבות הדיווח.
- בין ענישה גופנית להתעללות פיזית.
- התעללות מינית.
- ילדים חסופים לאלימות.
- התעללות نفسית.
- השפעת הטראומה כתוצאה מהתעללות והזנחה על המוח.
- הזנחה.
- הזיהוי הרפואית בקטינים חסרי ישע.

פגיעות פיזיות- דגליים אדומים.
היבטים רפואיים של פגיעות מיניות.
טראומה בגיל הרך ובריאות הנפש.
הערכתה פסיכוסוציאלית ותפקוד מערכת ילדיים בסיכון.

חומר חובה לקריאה:

- * הרמן, ג'. (1994). טראומה והחלמה. תל-אביב: עם עובד. פרק 5: התעללות בילדים (עמ' 121-143).
- * גולדשטיין, ש. (2005). לדבר את השתייה, איתור ילדים ובני נוער נפגעי התעללות והזנחה בשירותי הבריאות בקהילה. ירושלים: אשלים. 27-23.
- * מורג, ת. (1995). אתגרים חדשים בהגדרת גבולות הילדות והבריאות לאור האמונה הבינלאומית בדבר זכויות הילד. בטחון סוציאלי, 44, 108 - 116.
- * קורטראוף, י. (2002) "ילדים והילדות כחלק מבניה חברתית" בטחון סוציאלי, 63, 97-114.
- * חוק העונשין, התשל"ז - 1997, סימן ו': פגעה בקטינים וחסרי ישע (בתווך החוק והילד - קובץ חוקיקה המועצה לשלוום הילד).
- * קידמן, י. (2010). במותה ציוויתו לילדים רבים את הח"ם: חובת הדיווח על עבירות בילדים - רקע, סקירה ומಹוט. משפחה במשפט, כרך ג-ד, 337 - 346.
- * בוייר, י. וקידמן, י. (2007). בין ענישה גופנית להתעללות: רב המשותף על השונה. בתווך ד. הורוביץ, י. בן - יהודה, מ. וחובב (עורכים), התעללות והזנחה של ילדים בישראל (עמ' 673 - 680). ירושלים: ביאליק.
- * שמואלי, ב'. (2010). בין תקיפה, התעללות וענישה פיזית כלפי ילדים. בתווך ת. מורג, (עורכת). זכויות הילד והמשפט הישראלי (עמ' 183 - 222). תל אביב: רמות.
- * זילגמן, צ. (2004). מבוא לנילוי עրיות: איןאמת, ואין חסד, ואין רחמים. בתווך צ. זילגמן, ו. סלומון, (עורכות), הסוד ושברן: סוגיות נילוי עրיות (עמ' 15 - 40). תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- * Goodyear-Brown, P., Fath, A., & Myers, L. (2012). *Child sexual abuse: The scope of the problem*. In, P. Goodyear-Brown (Ed.), *Handbook of child sexual abuse: Identification, assessment and treatment* (pp. 3-120). New Jersey: John Wileyand Sons. Pp. 3-20.
- * Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). *The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature*. *Child abuse & neglect*, 32(8), 797-810.
- * פינצ'ר, ר. כהן, א. וויצמן, א. (2000). מאפיינים והשלכות של התעללות רגשית בילדים ומתבגרים. הרפואה, 138, 237 - 240.
- * ע"א אמין נ' אמין, פ"ד נג(5) 69 (1999) * ע"א 2034 / 98 אמין נ' אמין, פ"ד נג(5) 69 (1999)
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258.
- *Anonymous (2002). *A Patient's Personal Case Study of Adverse Childhood Experiences: Dear Doctor*. The permanente Journal, 6(1), 48-51.
- *בן-יהודאה, י. (2007). הזנחה ילדים. בתווך: הורוביץ, ד., ובנ-יהודאה, י. וחובב, מ. (עורכים), התעללות והזנחה של ילדים בישראל (עמ' 513 - 535). ירושלים: אשלים.
- * תומיסון, מ. (1996). הזנחה - התיחסום המזונח של התעללות בילדים. ירושלים: המועצה הלאומית לשלוום הילד והסתדרות הרפואית בישראל.
- * Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards,

V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258.

חומר לקריאה נוספת:

- בן-אמיתי, ג. (2007). השלכות נפשיות של התעללות בילדים ומתבגרים. בתוך: הורוביץ, ד., ובן יהודה, י. וחוובב, מ. (עורכים), התעללות והזנחה של ילדים בישראל (עמ' 536 - 565). ירושלים: אשלים.
- בן-אריה, א. (2006). המזוקה פנים רבות לה: על התפתחות תפיסת המזוקה בישראל. *ビטחון סוציאלי*, 72, 39-58.
- אפרת-גוט, ג. ובן אריה, א. (2001). האפידמיולוגיה של התעללות בילדים. בתוך צ. יפה ו. קדמן (עורכים), ילדים כקורבנות התעללות במשפחה: מבט נוסף על התופעה, שכיחותה, ומאפייניה (עמ' 1-33). ירושלים: המועצה הלאומית לשילום הילד בשיתוף עם האגודה לקידום העבודה הסוציאלית.

MacMillan, R. (2009). *The life course consequences of abuse, neglect, and victimization: Challenges for theory, data collection, and methodology*. *Child Abuse & Neglect*, 32, 661-665.

- Belsky, J. (1993). Etiology of child maltreatment: a developmental-ecological analysis. *Psychological Bulletin*, 114, 413-434.
- גארברינו, ג. (1998) "גדרה בסביבה רעליה מבחינה חברתית". *ビטחון סוציאלי*, 51, 82-95.
- קדמן, י. (2002). זכויות הילד בישראל: הלכה ומעשה. *ビטחון סוציאלי*, 63, 154 - 186.
- שמעוני, ב. (2010). חובת הדיווח על אלימות כלפי ילדים על פי המשפט העברי בהשוואה למשפט הישראלי. משפטה במשפט, כרך ג-ד, 279 - 302.
- שמעוני, ב. (2001). ענישה גופנית של ילדים בידי הורים על פי המשפט העברי – גישה מסורתית וזרמים מודרניים. *פלילים*, 1, 365 - 446.
- כהן, ת. (1991). *לחירות בצל סוד*. תל-אביב: מודן. (ספר קריאה הכלל עדויות של נפגעים התעללות בילדים)

Wolfe, D. A., Crooks, C. V., Lee, V., McIntyre-Smith, A., & Jaffe, P. G. (2003). The effects of children's exposure to domestic violence: A meta-analysis and critique. *Clinical child and family psychology review*, 6(3), 171-187.

Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse and Neglect*, 26, 697-714.

- Hildyard, K. L., & Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: developmental issues and outcomes. *Child abuse & neglect*, 26(6), 679-695. Tyler, S. Alison, K. & Winsler, A. (2006). Child neglect: Developmental consequences intervention and policy implications. *Child and youth care forum*, 35 (1), 1-20.
- פוגץ, ד. (2002). *הזכות להישמע? עדויות ילדים בהליך הפלילי*. הפרקליט, 46 (1), 121 - 167.

הערכת הקורס - הרכיב הצוין הסופי:

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוספת / הערות: